№ 62 Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты:
на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы — 1 м. 20 ф., на 1 мес. — 40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакцыі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак:
на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі— па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 62 (154). Год II. Вільня, 3 жніўня 1917 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

Новае міністэрство.

2 жніўня.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: На полі бітвы у Фляндрыі ўчора толькі паабедзі трывалі вострые артылерырскіе бітвы. Пад вечар ворагі павялі вялікую атаку ад Лянгемарк да Ліс'а. Узняліся ізноў цяжкіе бітвы, ў каторых ворагі былі ўсюды адкінуты, а ў некаторых мейсцах у удачных контратаках мы крыху пасунулі свае лініі ўпярод. Ворагі нідзе не дайшлі ўдачы, але мелі цяжкіе крывавые страты і утрацілі некколькі сот палонных. Сягоньня раніцай гэтак сама адбіты з вялікімі стратамі англіцкіе атакі на ўсходзі ад Вітчэта.

Фронт нямецкаго Насьледніка: На поўдні ад Філен і на паўночным усходзі ад Сэрні французы 5 разоў дарэмна атакавалі занятые намі горные пазыціі. На заходнім беразі Маасу ворагі гэтак сама вялі дарэмные контратакі. Чысло палонных узрасло да 750 душ.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Група войск Бэм-Эрмолі:

У куце між Збручэм і Днястром расейскі ар'ергард адкінут на Хоцін. На поўначы ад Чэрновіц мы пэдыходзім да расейскай граніцы.

Фронт эрц-гэрцога Іозэфа: Расейскі, фронт на Карпатах між Прутам і гарамі Кэлеман адступае. Ня гледзячы на сільны адпор ворагоў, мы стаім перад Кімполунгам.

ЖЭНЕВА. Маскоўскаму нацыональнаму конгрэссу новае расейскае міністэрство будзе, як здаецца, прэдстаўлено ў гэткім складзе: прэзыдэнт — Керэнскій ваенны міністэр — ген. Корнілов, марскі—адм. Колчак, заграпічных спраў — Набоков, гандлю — Коновалов або Трэт'яков, працы — Скобелев або Плеханов, почт і тэлеграфоў—Цэрэтэлі.

Паводлуг найнавейшых вестак, у новым габінэці будуць перэважываць кадэты.

ШТОКГОЛЬМ. Салдацкіе дэлегаты 46 дывізіі запыталіся ў Керэнскаго, чы Нямеччына ня зробіць цяпер міра. На гэта Керэнскій адказаў тэлеграмай:

„З большасьцю расейскай дэмократыі я цьвёрда пераконан, што Нямеччына прыстане на нашы варункі толькі пад націскам нашаго аружжа".

ГААГА. С Пецярбурга даносяць, што Керэнскій апублікаваў адозву да народу, прызываючы аддаць уласьцям аружжэ.

ЛОНДОН. Англіцкіе карэспандэнты пры VII расейскай арміі даносяць, што англіцкіе панцырные аўтомобілі ўжываюць дзеля таго, каб задзержываць уцякаючых расейцоў. Іншые з іх зрабілі каля 3.000 стрэлоў у ўцякаўшых.

ШТОКГОЛЬМ. „Петроградск. Газета" даносіць с Каменец-Падольска, што ў горадзі поўна дэзэртэроў. Уласьці збіраюцца выехаць. Вагзал акружэн уцекаючымі.

ШТОКГОЛЬМ. Расейская паліція хацела арэштаваць у Фінляндзіі некколькі большэвікоў, але фінляндзкі урад заступіўся за іх. Гэта ўносіць новые затрудненьня у адносінах між Фінляндзіей і тымчасовым урадам Расеі.

ПЕЦЯРБУРГ. (Рэўтэр). У Гэльсінгфорсе кіраўнікі большэвікоў арэштованы, а газэты іх сконфіскованы.

БЭРН. Украінскае прэссбюро апавешчае заяву крымскіх татароў, каторые жадаюць прылучэньня Крыму, як аўтономнай правінціі, да будучай Украіны.

ЖЭНЕВА. Расчарованьне грамадзянства у Франціі с прычыны слабой удачы на фронці Фляндрыі Гавас стараецца паменшыць, кажучы, што была благая пагода.

ПАРЫЖ (В.Т.Б.). Парлямэнт прыняў праект закона, паводлуг катораго падданые саюзьніцкіх старон у Франціі, здольные да ваеннай службы, прызываюцца у французскую армію.

ЦУРЫХ. Грэцкі міністэр-прэзыдэнт Вэнізэлёс 29 ліпня падпісаў лондонскую умову не рабіць сэпаратнаго міра.

ЛОНДОН. Ладжэны жыдоўскі полк, каторы на сваім знамі будзе мець партрэт цара Давіда, будзе ўжыты дзеля паходу на Палестыну.

ГААГА. Лондонскіе газэты даносяць, што б. англіцкі міністэр лорд Грэй захварэў гэтак цяжка, што баяцца сьмерці яго.

ЛОНДОН. Амэрыканскі ўрад прэдлажыў соцыалістычнаму саюзу работнікоў спыніць у Амэрыцэ агітацію проці вайны. Іначэй саюз закрыюць.

ВАШЫНГТОН. (В.Т.Б.). Грамада людзей у масках у горадзі Біт устроіла суд Лінча над членам спаўніцельнаго камітэту саюза работнікоў, каторы вёў агітацію за мір.

Тры гады вайны.

Тры гады таму назад, бытцым удар грому, прыляцела да нас кароткая вестка: вайна аб'яўлена! У сэрцах адных яна збудзіла радасць і надзею, што вайна прынясе ім спаўненьне іх таёмных думак і ідэалоў; у другіх — сум і жаль па тэй крыві, каторая павінна праліцца. Але не было тады чэлавека, каторы бы мог вокам абняць разьмеры страшэннай чэлавечай бойні, зніштажэньня матэр'яльнаго багацьця і культурных скарбоў паўсьвету.

Дзеля чаго праліліся рэкі крыві, дзеля чаго яны ліюцца сягоньня і будуць ліцца заўтра?

Калі ў пачатку вайны адказ на гэтае пытаньне быў ясны, дык цяпер на яго адказаць вельмі трудна. У пачатку вайны урады дзержаў, падгатовіўшых і вызваўшых гэту вайну, мелі зусім выразную мэту: разграміць сваіх ворагоў і забраць часць іх зямель. Але народы, ўцягненые ў вайну сваімі правіцельствамі, с шорахам адхінуліся, ўбачыўшы ўсе ваенные страшэнствы, пазнаўшы, якой цаной іх валадары хочуць дайсьці здабычаў на суседзях. І народ у Расеі скінуў запэцканае крывёй чэлавечай царскае правіцельство і заявіў усяму сьвету, што ня хочэ ваеваць дзеля заваеваньнёў чужых зямель, што адрэкаецца думкі аб здабыцьці Константынополя, Галічыны, Букавіны і т. п. А сьледам за Расеей дэмократыя ўсіх ваюючых старон выступае проці далейшай заваевацельнай вайны, трэбуе міра без аннэксій і без контрыбуцій. Толькі ня ўсе правіцельствы яшчэ даюць послух народнаму жаданьню: яны тлумачаць далейшую вайну жаданьнем дайсьці праз яе доўгаго, трывалаго міра.

Гэтак ваюючые дзержавы папалі ў зачарованы круг: яны вядуць вайну дзеля міра! І гэты кліч выстаўляюць цяпер побач з другім, апавешчэным раней: за вызваленьне малых народаў.

Вайна дзеля забаспечэньня міра — гэта, папраўдзі, вайна дзеля таго, каб адну з ваюючых старон разбіць і зніштчыць да званьня ды гэтым спосабам зрабіць далейшую вайну папраўдзі немагчымай. Гэтак разумее «вайну дзеля міра» Англія, каторая мае на мэці поўнае зніштажэньне нямецкаго народу і ня хочэ слухаць аб нямецкім прэдлажэньні міра на аснове ўзаемнай угоды. Вось, аб такой мэці вайны мы сур'ёзна гаварыць ня можэм. Ізноў жэ «вызваленьне малых народаў» розные дзержавы разумеюць розна — залежне ад таго, што ім карысна і што — не. Тож сама Англія, каторая найбольш крычыць аб гэтым, да апошніх часоў неміласэрна ўціскае ірландзкі народ і дагэтуль ня хочэ даць яму тэй волі, якой ён дабіваецца неустанными паўстаньнямі і аружнай барацьбой....

Як бы там ні было, офіцыальнае прызнаньне правоў малых націй, адбудова цэнтральнымі дзержавамі Польшчы, рэволюція ў Расеі, дэмократычные рэформы ў Нямеччыне і, наагул, узрост дэмократызму па ўсіх ваюючых дзержавах — гэта ёсць ядыные здабычы, каторых народы дайшлі ў гэтай вайне за тры гады. Гэтые здабычы далёка не акупілі страшэннаго праліцьця крыві, страшэннай руіны, на адбудову каторай павінны будуць працаваць цэлые пакаленьня. І чым даўжэй будзе трываць вайна, тым глыбейшых перамен у жыцьці народаў трэба спадзевацца.

Многа ахвяр прынёс гэтай вайне і народ Беларускі. Яго земля, разрэзаная ваенным фронтам, разрытая безканечными лініямі акопаў, зруйнаваная бітвамі і ваеннымі пераходамі, сплывае крывёй. Яго сыны гінуць тысячамі на палёх бітв. Але і ён за сваю пакуту пачынае бачыць ясьнейшые дзянькі: прызнаньне нацыональных правоў яго — гэта запаведзь лепшай долі, якую беларусы могуць і павінны здабыць сваімі рукамі...

На парозі чацьвёртаго году вайны, каторая цяпер ужо утраціла ўселякую мэту дзеля народаў ваюючых старон, мы выказываем глыбокую веру, што гэты год прынясе нам даўно жданы і жаданы мір, аснованы на прызнаньні і забаспечэньні правоў усіх нацыональнасьцей, на аснові справядлівасьці, каторая адна толькі можэ забаспечыць яго на даўжэйшы час. Мы верым, што пасьля страшэннай крывавай лазьні чэлавечэство ня скора хопіцца ізноў за аружжэ, і мо' гэты год адзначыць сабой новую эру ў жыцьці народаў.

„Самачыннасць мейсцовых сіл."

Сучасная вайна—гэта вайна ня толькі аружных армій, але і экономічных організацій. І пытаньне: на якой старане будзе пабеда? — развяжецца у значнай меры ад таго, якое будзе экономічнае палажэньне кожнай з ваюючых дзержаў.

Вось, чаму расейскі тымчасовы ўрад асаблівую увагу звярнуў цяпер на экономічные справы ў Расеі. Керэнскій за сваю першую

задачу лічыць уладжэньне гэтых спраў,—тым болей, што экономічны крызіс у Расеі становіцца ўсё цяжэйшым. Аб гэтым сьведчыць перэдавіца ў № 57 кіеўскай „Рабочай Газэты“, ў каторай чытаем:

„Ня толькі для вучоных, ня толькі для тых, хто занімаецца пазнаньнем экономічнаго жыцьця і сочыць за ім, але і для кожнаго грамадзяніна, для кожнаго жыхара ясна, што палажэньне народнай гаспадаркі—вельмі небасьпечнае. З дня на дзень узрастае дарагоўля. Разам с тым чым далей, тым болей востра і рэзка выяўляецца недахватка тавароў на рынку. Рух на чыгунках становіцца ўсё болей безладным. Уся прамышленасць — у стане крызіса. Народная гаспадарка стаіць перад грозьбай поўнай руіны.

„Новы тымчасовы ўрад звярнуў увагу на гэты небаспечны стан і у сваей дэклярацыі абецаўся парупіцца аб рэформы ў самых асновах народнай гаспадаркі. Але за тые паўтара месяца, якіе мінулі ад наладжэньня новаго ўраду, зроблено надта мала.

„Гэта прызнае і міністэр Скобелев у сваей прамові, сказанай на з'ездзі дэпутатоў рад работнікоў і салдатоў. Урад, казаў міністэр, блізка зусім не ўдзяліў часу справам народнай гаспадаркі. І дагэтуль урад не мае іншаго способу здабываць грошы, як друкуючы новые бумажкі.

„Міністэр Скобелев апавесьціў, што ўрад маніцца організаваць экономічную раду, каторая павінна апрацовываць праекты гаспадарчых рэформ. Ен спадзяецца, што ўрад пры помачы рэволюцыйнай дэмократыі здалее завясьці лад у гаспадарцы дзержавы.

„Трэба жадаць, каб ураду ўдалося правясьці ў жыцьцё гэтые яго праекты. Але тут узнімаецца рад прычын дзеля сумлеваньня, чы цяперашняму ўраду папраўдзі ўдасцца споўніць свае праекты гаспадарчых рэформ. Вялікая і трудная работа дзеля ладжэньня ўсяго гаспадарчаго жыцьця краю вымагае багата сіл. Толькі пры ўмові найшырэйшаго развіцьця самачыннасьці ўсіх мейсцовых сіл могуць аб'явіцца патрэбные людзі, толькі пры гэтай умові можна спадзевацца, што гэта трудная і адказная работа пойдзе, як сьлед“.

„Развіцьце самачыннасьці ўсіх мейсцовых сіл“ у рознаплямённых краёх, з якіх складаецца Расейская дзержава, — гэта якраз тое, чаго ні за якую цану не хацело дапусьціць старое самадзержаўнае правіцельство у Расеі. Цяпер, калі стары лад разбіт, кожын край у межах Расеі пачаў ужо сам ладзіць сваё жыцьцё так, каб забаспечыць яму найвышэйшае развіцьце творчых сіл, найвялікшы расцьвет іх. І калі тымчасовы ўрад ня спыніць гэтаго магутнаго руху, калі зразумее, што ў гэтым—увесь ратунак для народаў Расеі, дык ён не дасць послуху тым, хто хацеў-бы новы лад у Расейскай дзержаве абаперці на цэнтралізме.

А такіх галасоў—многа. За цэнтралізм стаіць уся лібэральная буржуазія Расеі, не кажучы аб правых і нацыоналістах. Праўда, „Нов. Вр.“ пішэ, што яно не мае нічога супроць таго, каб і беларусы мелі аўтономію с краёвым сэймам, і іншые. Але ўсе гэткіе аўтономіі лібэралы і нацыоналісты маняцца „даць“ народам у будучыне—калі ўласць ураду узмацуецца, калі не народы Расеі, а яе правіцельство будзе дыктаваць, на якіх асновах трэба будаваць жыцьцё гэтых народаў.

Тэлеграмы ўжо данасілі, што у склад габінэту міністроў маюць ізноў увайсьці прэдстаўнікі лібэральнай буржуазіі—кадэты. І вось тут узнімаецца сур'ёзная небаспека як для народаў Расеі, так і для будучыны ўсяе дзержавы: кадэцкі цэнтралізм суліць сур'ёзнае ўнутрэнае змаганьне ў Расеі ў найбольш крытычным часе для яе.

І. М.

У Вільні і ваколіцах.

—

× **Гадавы сход.** У нядзелю, 5 жніўня, а 3 гадз. папалудні, у салі Беларускаго Клюбу адбудзецца агульны гадавы сход Беларускаго Т-ва помачы пацярпеўшым ад вайны.

На сходзі Камітэт здасць справу са сваей работы за мінулый год, лічучы ад 1 жніўня 1916 г. да 1 жніўня 1917 г.

Пасьля адбудуцца выбары новых членаў Камітэту.

Камітэт просіць прыбыць усіх членаў Таварыства незалежне ад таго, чы яны атрымалі павестку, чы не.

× **Перакупшчыкі.** Справа страваваньня с кожным днём становіцца цяжэйшай.

У гэтым шмат вінаваты людзі, каторые ня сеюць і ня жнуць, а штучна паднімаюць цэны на спажыўные прадукты першай патрэбы. Даволі выйсьці на самай раніцы за межы места, і вы ўбачыце, як на ўсіх дарогах, каторые йдуць у горад, спатыкаюць селян перакупшчыкі і ўселякімі способамі намаўляюць апошніх прадаць ім свой тавар. Гэтак нішто ня можэ дайсьці да местовых пакупцоў, не мінаваўшы рук перакупшчыкоў.

Грамадзянство павінно звярнуць на гэта сваю увагу і знайсьці способ, каб бараніцца ад гэтай хмары перакупшчыкоў, каторым яно нет ведама за што перэплачываець вялікіе грошы.

× **За здзірство.** За здзірство паліція зачыніла на 1 месяц крамы: Бужанскаго — Жмудзкая вул. 15, Клока — Нямецкая 23 і Друяна — Рудніцкая 13.

× **Крадзежа каня.** У начы з 27 на 28 ліпня ў горадзі укралі 15-гадовую жоўтую кабылу с клеймом О. Гаспадар яе суліць 200 м. таму, хто верне яму кабылу. Весткі аб ей трэба падаваць у крымінальную паліцію, Домініканская 1, пакой 89.

× **Прапаўшый хлопец.** Вучэнь, Пётр Кліпец, 9 гадоў, жыўшый пры Кіеўскай вул. 11, прапаў каля 10 тыднёў таму назад нет ведама дзе. Ведамасьці аб ім просяць падаваць у крымінальную паліцію.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
29—30	+ 25°	+ 13°
20—31	+ 27°	+ 14°
31— 1	+ 26,3°	+ 9,5°

З усяго Краю.

КРЭВО. 30. VII. Нямецкі імпэратар быў сягоньня на фронці Смаргонь-Крэво і дзякаваў войску за адбіцьце апошніх штурмоў расейцоў. Шмат каму з адзначыўшыхся салдатаў імпэратар сам даў ордэры жалезнаго крыжа.

РЭЙСЛЕРОВО. У начы на 25 ліпня у двары Олепі укралі двох каней 12 і 15 гадоў і воз.

ГРОДНЯ. Грамады Дрыга, Трырэччэ, Скіндэр і Ходороўка аштрафованы на 250, Доўбневічы — на 300, Жаглі і Мін — на 500 і Ненадовічы — на 700 марак за тое, што ў іх ваколіцах былі папсованы тэлефоны і нельга было знайсьці вінавайцоў.

ГРОДНЯ. Гродзенскі сельскі павет прыслухае цяпер гродзенскаму Stadthauptmann'y. Gouvernament Гродня касуецца і абертаецца ў комэндантуру.

ТОПОЛЕВО. За абіду старасьце Станіслава Камінскаго аштрафавалі на 50 руб.

ЛІДА. Ад 1 да 3 жніўня тут іграў нямецкі тэатр з Беластоку.

СКАЎРОДЫ. С прычыны неасьцярожнасьці с цыгаркай тут узняўся пажар, знішчыўшый адну хату.

ЭЙШЫШКІ. Тут наладжэна дабравольная пажарніцкая дружына.

БІЕЛАСТОК. Бязчынная ад часу прыходу немцоў конка пачнө хадзіць ізноў прынамсі дзеля тavailable варнаго руху. Прысыланые для места збожжэ і бульба будуць з вагзалу перэвазіць конкай у местовые склады.

БЕЛАСТОК. Два гады таму назад у тутэйшай юбілеркі Баракст укралі брылянтовы пярсьцёнак. Гэтымі днямі да яе прышоў нейкі пан с пярсьцёнкам, у каторым яна пазнала украдзены ў яе. Аднак той пан мог давясьці, што купіў пярсьцёнак у Варшаве. Гэтак украдзены пярсьцёнак адбыў падарожу ажно ў Варшаву, каб ізноў вярнуцца ў рукі сваей даўнейшай гаспадыні.

КУРШАНЫ. Людвік Рамаоўскі, яго сын і работнік Грыніус у маі гэтаго году напалі ў начы на дарозі на жыда Нотэса з нажамі ў руках і адабралі ў яго муку і грошы. Бацька Рамаоўскі засуджэн на 2 гады ў паправўчы дом, сын яго—на 9 мес., а Грыніус — на 1 год.

ДУБРАНЫ, Куршанскаго пав. Сын селяніна, Пётр Петрушын, арэндар Пётр Лукер'ев і гаспадар Зубанов доўгі час мелі зносіны з расейскімі ваенна-палоннымі, с каторымі яны ўвайшлі ў хэўру дзеля рабунку акалічных жыхароў, лічыўшыхся багатымі. Некаторых з іх хаўрусьнікоў ваенны суд пакараў сьмерцю. Ковенскі акружны суд засудзіў Петрушына на 23 гады, Лукер'ева на 5 гадоў 3 мес. і Зубанова на 5 гадоў у папраўчы вастрог.

КОУНА. Да раду ўмацаваных мейсці замчышч, пабудаваных крыжакамі ўздоўж Нёмана дзеля зашчыты ад напасьці з усходу, належаць руіны так званай Новай Коўны, каторая ў крыжацкіх часах называлася Готтэсвэрдэр. Яна стаяла, відаць, там, дзе цяпер ёсць вёска Боркі, пры сутоках ракі Невяжы з Нёманам.

Пасьля таго, як у 1362 гаду крыжакі здабылі і зруйнавалі Коўну, Кейстут праз два гады пабудаваў крыху ніжэй Отарой Коўны на востраві на рацэ, званым у літвіноў Віргале, новы замак. Ад-

Выпісы з беларускай літэратуры.

Аддзел I.

Пробкі літэратурнай мовы XIII—XIX сталецьця.

З апаведаньня Старовольскаго „О дворе турского Султана“, са спіску XVII стал.

Царове турские не перестерегають того, ижбы жоны свое брати мели з домов шляхетных королевских, яко то чынять иншые монархове, заж выбирають их собе з помежы полонянок, которыи им ся подобають, ибо много жон меватуть, не одну. Повторе не бачать на то якого ест народу любо езыка, и якое веры або релеи, только абы гладка а красна была, а ёго очом подобала, бо собе за найбольшую шчасливость роскош телесную почытають, которую им плюгавы пророк их Махмет в Алькоране своим наказуеть, якоже той их пророк Махмет з натуры своее склонен до всякое нечысти.

Прото-ж скупують, або на войнах имуть, а у подданых гвалтом беруть панны што можно найобычайнейшые (яко и тепер Канею опановавшы, паша выбравшы панен што найкраснейшых сто, послал в. дар цару, з которых одны будуть служебными у султанок, а другие, што ся подобають старой пани, преложоной над девками, будуть ховатися до ложа цесарского).

Прыповесць пра аднарожца. С повесці аб Варлааме Іоасафе. С 1637 г.

Тых, которые злосливому и окрутному пану служать и которые от доброго и ласкаваго з великого шаленства отдалившы ся, речей дочасных прагнуть и над ними сохнуть и о прышлых намний не мыслять, леч в телесных роскошах уставичне зостають, а душам своим голодом гинути и незличоными злобами стиснеными быти допускають, чоловекови от срогого еднорожца утикаючему подобных быти розумею, который голосу его и страшнаго рыкания не могучы стерпети, моцне абы был от него пожертый утикал: а с прудлостию бегучы, в великий нinfoякий ров впал и летячы за дерево ниякое рукамися ухопил и оного ся моцно держал, на стопню нияком опершыся, розумеючы затым, же в покои зостал и вшелякаго небеспеченства уйшол. Глянувшы теды обачыл две мышы, одну белую, а другую чорную, дерева оного, за которое ся был ухопил, корень уставичне подгрызаючые и праве до конца оное подтинаючые. А затым позревшы в глубокий ров, страшного смока обачыл на самом везрению огнем дышучого и срого на него поглядаючого и страшною пашчекою полкнути прагнучого. І знову на стопень тот, на котором ногами ся опирал, взглянувши, обачыл чотырех аспидов головами с стены выникаючые: в гори зась позревшы мало штось мёду з галузов дерева оного каплючого обачыл. Прото о небеспеченствах тых, которыми з всих сторон был огорненый и стисненый, понехавшы мыслити - то ест, як его зверху еднорожец вельце срожачыся шукал пожерти: на доли зась окрутный смок полкнути его прагнул: и як дерево тое, которого ся дзержал, прудко вжо мело быти подгрызеное: ноги зась як на слизком и непевном ступени дзержалиса—тых, мовлю, так великих небеспеченств

нак, у 1364 году крыжакі здабылі і гэты замак і зруйнавалі яго. У 1369 году Кейстут ізноў пачаў стаўляць замак, але перш, чым ён быў закончэн, крыжакі здабылі яго, ўмацаваліся там і назвалі яго Готтэсвэрдэр. Кейстут асадаю прымусіў крыжакоў аддаць замак, але скора крыжакі ешчэ раз захапілі яго і дзержалі пяць гадоў. У 1402 гаду Вітаўт адваеваў той замак, ды пры гэтым яго зруйнавалі і больш не адбудоўвалі.

Нова-Ковенскі замак мае вялікую гісторычную вагу ешчэ і затым, што тут 12 кастрычніка 1398 году між Вітаўтам і крыжакамі падпісана ўмова, паводлуг каторай рэка Невяжа сталася граніцай між крыжацкімі землямі і В. Кн. Літоўскім, ды гэтак уся Жмудзь была аддадзена немцам.

КОЎНА. «Александраўскі стоўп», разабраны цяпер па загаду нямецкай уласьці, быў прынят у 1845 гаду за гэрб Ковенскай губэрні. Раней у гэрбе Коўны быў зубр з залатымі рагамі, а між апошнімі — залаты крыж на чырвоным фоне. Цяпер, па загаду нямецкай уласьці, гэты гэрб вернен назад.

ВІЛЬКІ. Да цікавейшых рэчэй нашаго краю адносіцца і пушча на поўдарозі с Коўны ў Росс'ены аб'ёмам 1 кв. міля. Ешчэ ў пачатку гэтаго сталецьця яна была супольнай уласнасьцю вількоўскай шляхты, і толькі ў 1910 году спорка за ўладаньне ею, трываўшая каля паўсотні лет, закончылася раздзелам яе між цэлым радам суседзяў. Пушчу гэту за заслугі атрымала у супольны дар акалічная шляхта ад Зыгмунта I. Сперша яна была шмат вялікша, але вялікшые паны заявілі, што яны часць яе бяруць сабе, адрэкаючыся сваіх правоў на рэшту.

Цяпер пушча лічыцца адным з найбагацейшых лясоў Ковеншчыны. Некалі тут жылі нават жубры, а вялікіе князі з дынастыі Ягеллонаў рабілі тут вялізарные паляваньня.

ЛІБАВА. У сваей падарожы па нашым краю сюды прыбыў на аўтомобілі з Мітавы імператар.

МІТАВА. Нямецкі Імператар выехаў адгэтуль на моторнай лодцы па рацэ Аа на рыжскі фронт.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

ЦУРЫХ. 27 і 28 ліпня ў Пецярбурзі былі **новые разрухі**. Верные ураду войскі затушылі разрухі, ў часі каторых пагіблі сотні ахвяр. Лад вернен.

ШТОКГОЛЬМ. Маршалак спаўніцельнаго камітэту салдатоў рыжскаго фронту заявіў новаму глаўнакамандуючаму на гэтым фронці, Клэмбовскаму, што прыказ Керэнскаго аб наступленьні грозіць **задзягнуць вайну на зіму**, чаго салдаты ніколі не дапусьцяць. Клэмбовскій адказаў, што **зімовы паход—немагчымы**, і ў найбліжэйшым часе адбудзецца развязка вайны. „Мы паставілі на карту волю—ды нават самае істнаваньне Расеі. У кожным прыпадку пытаньне аб міры — гэта пытаньне найбліжэйшай будучыны".

МАСКВА. „Утро Россіи" даносіць з глаўнай кватэры ген. Корнілова:

У апошніх бітвах некаторые палкі утрацілі больш $^2/_3$ усіх сваіх афіцэроў.

ПЕЦЯРБУРГ. Керэнскій і Цэрэтэлі вялі перэговоры с прэдстаўнікамі розных палітычных партый аб учасьці іх у урадзі. Партыя кадэтоў згаджаецца на гэта толькі с тэй умовай, што Чэрнов выйдзе у адстаўку, і урад адрачэцца ад сваей аграрнай палітыкі. Далей кадэты жадаюць перэгляду фінляндскай і украінскай палітыкі. Аднак, міністры-социалісты на жаданьня кадэтоў не пристаюць.

КОПЭНГАГА. Перэговоры між расейскім тымчасовым урадам і прэдстаўнікамі палітычных партый трываюць далей. **У новым габінэці, здаецца, будуць перэважаваць міністры не-социалісты.** Мейсцы марскога і ваеннаго міністра займуць не палітыкі, а спэцыялісты. Думаюць, што аканчацельна міністэрство будзе наладжэно ешчэ ў гэтым тыдні.

Думскі камітэт у сваей рэзолюцыі заяўляе, што ён не прынімае адказу за палітыку цяперашняго габінэту, склад катораго не адпавядае апавешчэнным у пачатку рэволюцыі прынцыпам.

У Ораніенбауме арэштавалі 4 большэвікоў, каторые вялі бунтаўнічую агітацыю між гарнізонам.

АМСТЭРДАМ. Галава кронштацкіх большэвікоў, Рохаль, арэштован.

Генэрал Корнілов дамагаецца зніштажэньня прывілеёў расейскай арміі, бо на ёй ляжыць глаўная віна ў галіцкім разгроме.

КОПЭНГАГА. Место Тыфліс і Баку—ў руках большэвікоў. На старане большэвікоў стаіць також вялікшая часць гарнізонаў на Каўказе. Керэнскій загадаў поўную рэорганізацыю каўказкай арміі.

ШТОКГОЛЬМ. С Пецярбурга даносяць з пэўнай крыніцы, што тымчасовы ўрад маніцца адлажыць сазыў установучаго сейму, назначэны на 30 верасьня ст. ст. (13 кастрычніка нов. ст.). Прычыны гэтаго невядомы.

ЛОНДОН. «Daily Mail» даносіць с Пецярбурга, што глаўную каманду усемі расейскімі сіламі прынімае на сябе тымчасовы ўрад.

ЛОНДОН. «Daily News» даносіць с Пецярбурга, што павага Керэнскаго у селян шмат паменшала.

ГЭЛЬСІНГФОРС. Тымчасовы ўрад не прыняў прашэньня аб адстаўцы генэрал-губэрнатара Стаховіча.

Тутэйшы ваенны камітэт высказаў Керэнскаму сваю прыхільнасць.

АПАРАНДА. С Фінляндзіі даносяць, што тамтэйшае войско заменяюць казакамі. Пагранічнікі стрэляюць у кожнаго, хто хочэ прайсьці цераз граніцу.

Фінляндзкіе газэты адзначываюць, што у прыпадку нязгодлівасьці з Расеей Фінляндзія можэ пачаць сэпаратные перэговоры аб міры.

КІЕУ. Украінскі міністэр-прэзыдэнт, Віннічэнко, заявіў, што украінцы пакуль што не збіраюцца аддзеляцца ад Расеі. Але лёгка могуць здарыцца прыпадкі, каторые прымусяць украінцоў змяніць сваю палітыку.

КОПЭНГАГА. З Харбіна даносяць, што Японія дасло̆на заняла Манджурыю. Почта, тэлеграф і чыгункі знаходзяцца зусім пад яе кантролем.

З усяго сьвету.

ШТОКГОЛЬМ. Дэпутаты англіцкіх соцыял-дэмократоў едуць на мірную кенфэрэнцыю у Штокгольм 15 жніўня.

Амэрыканскі трудавік Гомпэрс гэтак сама высказаў ахвоту паехаць.

Цэнтральны камітэт усіх англіцкіх работніцкіх організацый пасылае ў Парыж свайго дэлегата, каб дабіцца у францускаго ўраду пазваленьня французкім социалістам ехаць у Штокгольм.

10 жніўня адбудзецца агульна-англіцкі работніцкі конгрэсс, каб узяць назад прынятую у Манчэстэры рэзолюцыю проці конфэрэнціі.

ЛОНДОН. Наладжэные па прыкладу расейскіх рад раб. і салд. англіцкіе організацыі стаяць на грунці рэспубліканскаго ладу ў клясовай барацьбы. Глаўная часць іх староннікоў—гэта капальняные работнікі, галава каторых, Смілі, стаіць на грунці непрымірымаго радыкалізму. Тагож пагляду дзержыцца галава саюза транспортных работнікоў, Вільямс. Апошні занімае мейсцо сэкратара англіцка-расейскаго дэмократычнаго саюза.

У апошнім часі устаноўлено, што рад правакатароў прабаваў запісацца у саюзы транспортных і капальняных работнікоў, каб паганьбіць іх палітычную работу.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

31.VII. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У Фляндрыі артылерыйская бітва дайшла ў вечары найвялікшай сілы і трывала ўсю ноч, а пасьля на ўсім фронці ад Ізэр'а да Ліс'а пачаліся пешые штурмы. Пешая бітва у Фляндрыі ідзе поўным ходам.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Пры Шмэн дэ Дам французы на ўсходзі ад Філе атакавалі на шырыні 3 кілём. У большай часьці мейсц удар заламаўся аб нашу зашчыту. Два вузкіе адрэзкі папалі ў рукі ворагоў.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Група войск Бэм-Эрмолі:

Мы перайшлі цераз гранічную раку Збруч на шырыні 50 кіл. ад Гусятыня да Скалы, ня гледаючы на вельмі востры адпор. Турэцкіе войскі ўзялі ўпорна бараніўшыеся пазыцыі ля Нівны на Збручу. Між Днястром і Прутам мы пасунуліся далей у кірунку Чэрнёўцаў і занялі Вэрэчанку і Снятынь.

Фронт эрц-герцога Іозэфа: Мы праламалі расейскіе пазыцыі для Вы-

---

запомнившы, на малой оного мёду солодкости коштованьню себе забавил.

Тое подобенство ест о тых, которые роскошами дочаснаго жывота ошукивают ся. Однорожец кшталтом ест смерци, которая завше рожай людский преследуеть и поимати кусит ся. Ров зась свет ест, который вшелякых злостей и смертельных сетей ест полный. Дерево тое, за которое ся уявишь, руками дазержымо и которое две мышы уставичне подгрызають, кождого человека жывота ест час, который ся дневными и ночными годинами скорочаеть и уменшаеть и помалу до посекания прыходить. Чотыры зась аспиды, людского тела чотырех и непевных елементов зложение значать, которые гды ся в своем порядку не заховають, и помешають, телесное зложение розвалюет ся. До того огнистый он и окрутный смок, страшное пекельное черево прызначаеть, которое тых прыняти прагнеть, которыи дочасные роскошы над прышлые добра прекладають. Меду зась кропля стекаючая света того утеху и солодкость значить, которую он прыятелей своих ошукиваючы тым о спасении своем промышлятн намний не допускаеть.

Катэхізм капланскій. (XVIII век).

Чы мают кождого дня Ерее мовети, под грехом смертельным, Полуношчницу, Утрыню, Часы, Вечерню и Павечерню?

Ответ. Рымляне повенны под грехом смертельным, але Грекове и Русь, не повенны под грехом смертельным, бо Рымляне мают доходы великии, а Русь мусит сама собе хлеба зарабляти, Рымляне мают пацеры малии, а Руская Полуношчница, утрня, Часы, Вечерня, и Павечерня, долгии сут, повинны еднак Монахи, кождого дня, а Ереи тогды, коли мают Службы Божыя отправовати, Полуношчницу, утрню, часы, Вечерню отправети.

Чы повенны Ереи своима руками орати, сеяти, и прочая дела служебничая совершати?

Ответ. Не повенни, але мают собе трымати слуг, до таких робот, бо для тогоже в некоторых Децезыях, сами такии роботы робят, суть в неповазе, зажывают их людийе незбожнии в подводы, прымушают до давания чыншов, и до иншых Станови Ерейскому не прызвоитых тяжаров.

* * *

Что хранити треба в даваню посагу?

Ответ. Выдаючый дшчер за мужа, повинен дати подлуг можности по ней посаг, под грехом смертельным, а ежелибы обецаного посагу не отдал, не повинен муж кормити своее жены. Коли зась умрет Невеста безпотомная, посаг налезыт кревным ея, а не Мужеви. Ежелибы зась Невеста дала прычыну до розводу, тратит свой посаг, от отца своего данный себе.

Что хранити треба в обетницах и даровизнах?

Ответ. Хто что обецует, повинен тое отдати под грехом смертельным, тому которому обецует, маротравца еднак детя, сын без дозволения Отца, Ігумен и простый Інок, Злодей, Збойца, немогут никому, ани обецовати, ани даровати. Тыи еднак которыи обецуют, либ даруют, могут отступити от даровизны и обетницы, з тых прычын: а) Коли кто ест не вдячным от обетницы и даровизны, в) Коли кто тому кому дарует не сподеваючыся мети потомства, бо ежели по даровизне будет мети потомство, вольно маетность дарованую одобрати, г) Неважная ест даровизна, коли кто свавольне так роздарует, же чадом, своим, ничого не зоставит.

жніцы і прымусілі ворагоў ачысьціць лінію Чэрэмоша і адыйсьці на ўсход. У лятістых Карпатах, на верхнім цячэньні палудзеннаго Сэрэта, наабапол Молдавы і Сучавы мы пасунуліся ўпярод. Пад нашым націскам расейцы пакінулі свае пярэдніе пазыціі на адрэзку Мэстэканэсті. У Бэрэцкіх гарах ворагі пяць разоў дарэмна атакавалі пры Касінулюі. Далей на поўдні сільны ўдар ворагоў адціснуў адзін з нашых палкоў на горную пазыцію на ўсход.

1. VIII. Заходні тэатр.

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У Фляндрыі пачалася адна з найвялікшых за тры гады сучаснай вайны баталій. На шырыні 25 кілём. ад Нордчот да Варнэтон англічане і французы атакавалі вялізарнымі массамі—вялікшымі, чым калі-будзь. Штурмы мелі на мэці зніштожыць порты нашых падводных лодак на узбярэжжы Фляндрыі. Адна хваля штурмаваўшых ішла за другой. У атаках былі чысьленые панцырные аўтомобілі і кавалерыя. Пасьля 14 дзён страшэннаго артылерыйскаго агня ворагі з вялікай сілай уварваліся на наш зашчытны пояс. На некаторых адрэзках яны прабіліся скрозь нашы лініі ў вырвах; у іншых пунктах на момэнт значна пасунуліся ўпярод. Нашы рэзэрвы кінуліся ў энэргічную контратаку і ў вострых бітвах штыкамі, трываўшых увесь дзень, выкінулі ворагоў з нашаго баевога пояса. На поўначы і паўночным усходзі ад Іпра ворагі удзержаліся глыбей у ваколіцах вырв. Тут мы не маглі ўдзержацца у Бітчоці. У вечары на шырокім фронці узняліся новые штурмы. Яны адбіты перад нашымі нованаладжэнымі баевымі лініямі. Нашы войскі даносяць аб вялікіх крывавых стратах ворагоў, не шкадаваўшых ніякіх ахвяр. Нашы начальнікі і войскі бодра ждуць новых бітв.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Пры Шмэн дэ Дам, на поўдні ад Філен, адбіты чатыры штурмы французаў. На поўдні ад хутара ля Бовэль узяты французскіе акопы с 1.500 палоннымі. Контратакі ворагоў адбіты. На заходнім беразі Масу, наабапол дарогі Малянкур — Эн, узяты французскіе пазыціі на шырыні 2 кілём. і у глыб на 700 мэтроў с 500 палоннымі.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Група войск Бэм Эрмолі:

На поўначы ад Днестра ворагі адціснуты ў кут між рэкамі ля Хоціна. Між Днястром і Прутам прарваны расейскіе пазыціі ля чыгункі Городэнка—Чэрнёўцы.

Фронт эрц-гэрцога Іозэфа: У лясістых Карпатах атакамі здабыты упорна бараніўшыеся пазыціі ў далінах.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

ЛОНДОН. Ніжняя Палата. Сноўдэн заявіў, што ёсць ўражэньне, бытцым англіцкі ўрад працівіцца міру больш, чым які-будзь іншы ўрад. Калі вайна ешчэ далей зацягнецца, дык будзе рэволюцыя і у Франціі. Німа надзеі, каб военнае палажэньне цераз 12 месяцоў сталося лепшым, чым цяпер, а за гэты час пагібне ешчэ мільён людзей і даўгі гасударства узрастуць ешчэ на 40—50 мільярдоў. „У імя чэлавечнасьці я трэбую, каб вайна была ўраз закончэна!“

ЛОНДОН. Ніжняя Палата. Прэдстаўнік ураду Замбэр заявіў, што небаспека ад падводнай вайны — вельмі сур'ёзная і можэ пазбавіць Англію магчымасьці ваеваць далей з даўнейшай сілай.

ПАРЫЖ. У Парлямэнці дэ Монсі заявіў:

„Час — гэта для Франціі ўсё. Яна дойдзе, або ня дойдзе пабеды залежне ад таго, чы ей удасцца пракарміць сябе, чы не“.

БЭРЛІН. С прычыны канца трэйцяго году вайны імператар звярнуўся з адозвай да нямецкаго народу, да арміі і флота, ў каторай між іншым гаворыць:

„Мо' нас ждуць ешчэ цяжкіе ўдары; мы спаткаем іх цьвёрда і з надзеяй. Расейская імперыя дрыжыць цяпер ад нашых новых удароў. Вайна трывае далей. Побач з усё цяжэйшымі задачамі растуць і нашы сілы. Мы дойдзем пабеды!“

БЭРЛІН. Цэнтральные дзержавы за 3 гады вайны здабылі 47 крэпасьцей. Саюзьнікі утрацілі больш салдатоў, чым усё насяленьне Бэльгіі, Голандзіі і Швэйцарыі разам. У палон узяты 3 мільёны душ. Апрыч таго 12.000 гармат і 5.000 кулемётаў. Затоплено 10 мільёнаў тонн караблёў. Военные выдаткі саюзьнікоў—258 мільярдоў марак.

БЭРЛІН. За тры гады вайны пагіблі 2298 варожых і 683 нямецкіе самалёты.

БЭРЛІН. У часі бітвы у Фляндрыі англіцкіе лятуны густымі хмарамі атакавалі нашы пазыціі с паветра. Нашы лятучые эскадры сваімі контратакамі збілі 28 англіцкіх лятуноў. Нашы страты — невялікіе.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). 26.VII адна з нашых падводных лодак затапіла у Англіцкім канали вялікі англіцкі крэйсэр с 4 комінамі 11.150 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). У Англіцкім канали і Атлянтыцкім акіане ізноў затоплены 22 500 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Нашы падводные лодкі ў паўночным поясе блокады ізноў затапілі 26.000 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). У поясе блокады навакол Англіі падводнымі лодкамі затоплены ізноў 23 000 тонн.

АБВЕСТКІ.

КНІЖКІ ДЛЯ ШКОЛ:

Беларускі лемэнтар	6 кап
Bełaruski lementar	6 „
Першае чытаньне	6 „
Pieršae čytańnie	6 „
Haściniec dla małych dzietak	„
Другое чытаньне	25 „
Karotki katechizm	10 „
Karotkaja historyja świataja	20 „
Karotkaje wyjaśnieńnie abradoŭ R.-Katalickaho kaścioła	15 „
Kantyčka	15 „
„Boh z nami“, knižka da nabaženstwa	40 „
Задачнік для пачатковых школ год I	15 „
Zadačnik dla pačatkowych škoł hod I	15 „
Zadačnik dla pačatkowych szkoł hod II i III	40 „
Гутаркі аб небе і зямлі	15 „
Кароткая гісторыя Беларусі	60 „
Karotkaja historyja Biełarusi	60 „
Першая чытанка	25 „
Rodnyje zierniaty. Knižka dla školnaho čytańnia hod II i III. U aprawie 1 r., biez apr.	85 „
Як правільна пісаць па беларуску	10 „

Вільня, Завальная 7. Беларуская Кнігарня.

Спісак беларускіх кніжак.

Ведаючы цану кнігі, найлепей прысланць грошы наперад — гэтак таней каштуе перасылка.

(Кніжкі азначэные *біс* — выйшлі і лацінскімі і «рускімі» літэрамі.

II. Повесьці і апаведаньня прозай.

біс	Гэдалі, Э. Ожэшко	—	6
біс	Казка аб вадзе	—	3
	Архіп і Лявонка,—М. Горкаго	—	8
	У дому лепей.—Новіча	—	4
	„Маладая Беларусь“. Сэрыя I-я сшытак 1-шы	1	—
	„Маладая Беларусь“ „ „ сшыт. II-гі	1	—
біс	Зборнік «Нашай Нівы» № 1	—	15
біс	Зборнік «Нашай Нівы» № 2	—	20
	Амэрыканец—А. Новіча	—	10
	Бярозка і др.—Ядвігіна Ш.	—	5
	Беларускіе казкі	—	5
	Хілібэртава пакута, Амфітэатрова	—	5
	Апаведаньня—Тараса Гушчы	—	10
	Abrazki — Zmitraka Biaduli	—	15
	„Маладая Беларусь“. Сэр. 1-шая. Сшытак 3	1	—
	Колядная пісанка 1913 г.	—	10
	Нёмнаў дар—Тараса Гушчы	—	6
	Тоўстае палена — Тараса Гушчы	—	5
	Апаведаньня — Галубка	—	6
	Праклёнышы — Л. Гвозда	—	6
	Аб чым шэпацелі лісьця	—	6
	Стражнік.—Сцёпкі Бірыло	—	10
	Васількі. Зборнік апаведаньнёў Ядвігіна Ш.	—	30
	Родные зьявы. Зборнік апаведаньнёў. Т. Гушчы	—	60
	Ня ўсе-ж разам ягомосьці!—Апаведаньне Лесіка	—	5
	Сыгнал. Апаведаньне Гаршына	—	5
	Якім бяздольны. Петры Беларуса	—	10
	Рунь. Зборнік апаведаньнёў Максіма Гарэцкаго	—	40
	Вялікодняя пісанка. Зборнік	—	30

Вільня, Завальная 7. Беларуская Кнігарня.

Прысылаючы грошы почтай трэба адрэсаваць так: **Wilnia, Wallstrasse 7, Weisruthenische Buchhandlung, W. Lastowski.**

Выйшла з друку новая беларуская кніжка

„Як правільна пісаць па беларуску“

(лацінскімі літэрамі)

УЛАЖЫЎ АНТ. ЛУЦКЕВІЧ.

Часць I. **Цэна 10 кап.**

Набываць можна ў Беларускай Кнігарні у Вільні, Завальная вул. 7.

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтва «Гоман». Рэдактар Язэп Салавей.